

Kronik:

Udviklingen af landdistrikterne handler om meget mere end grundpriser.

Af Dominique Bouchet, professor, Syddansk Universitet, Odense
dom@sam.sdu.dk

Alle ønsker sikring og videreudvikling af landdistriktet, men hvordan og hvilken udvikling, man ønsker, er meget usikker. Bedre forståelse af rollerne, klarere visioner, og bedre ledelse skal der til skriver dagens kronikør, som netop har offentliggjort en forskningsrapport over emnet..

Beboere i Ørbæk Kommune har dannet et landdistriktsråd, der skal samarbejde og udtænke fælles strategier for udvikling i området. De har bedt Syddansk Universitet undersøge, hvordan man kan bevare det værdifulde i nærmiljøet samtidig med, at borgerne får tilbudt beskæftigelsesmuligheder og varierede service-, kultur- og fritidstilbud.

Befolkningen i det landdistrikt, vi har undersøgt, frygter en stigende anonymitet, nedbrydning af boligmassen samt en yderligere lukning af lokale forretninger og skoler. De kunne tænke sig, at området udvikles i den rigtige retning, men hvad den rigtige retning er, og hvad en positiv udvikling kræver, forbliver uklart. Vores undersøgelse skulle fremkalde et billede af de forhold, som har betydning for, at et landdistrikt i dag kan tilbyde så meget af "det gode liv" som muligt til dets beboere. Men definitionen på, hvad der er godt, er afhængig af den enkelte borgers opfattelse.

Undersøgelsen skulle derfor afkode befolkningens forestillinger om det liv, de lever nu og ønsker at leve i fremtiden i lokalsamfundet. Herunder skulle der dannes et billede af den måde, hvorpå de opfatter deres egen rolle i forhold til, hvad der sker, og hvad der kan ske. Endvidere skulle det undersøges, om der findes forskellige måder at forholde sig til mulige strategier på, og hvorledes disse forskellige synspunkter i givet fald kan forenes.

På grundlag af vores undersøgelse kan vi tegne to idealtyper– dvs. to "karikaturer" – af den måde, forskellige folk i området fortolker og opfatter problemet sikring og videreudvikling af landdistriktet på.

Den første type opfatter den sociale verden som opdelt i « os » og « dem ». Den forventer, at der skal ske noget, som kan sikre, at tingene skal forblive, som de altid har været, men siger ikke noget om, hvordan det kan ske, og overlader ansvaret til « samfundet » eller « politikerne » eller andre grupper end deres egen. Den lever mest i fortiden, og som de er vant til.

Den anden type opfatter den sociale verden som opdelt i interessegrupper, funktioner og faktorer. Den identificerer problemer og mulige aktører, gør sig nogle tanker om, hvordan der kan handles og vil gerne være med til at bidrage til en løsning. Den fokuserer mest på fremtiden og det, der bør forbedres.

Type et er den typiske *kræver*, som vil have både i pose og i sæk, og som ikke har overvejet konsekvenser og sammenhæng. Og type to er den typiske *fødselshjælper*, som vil have, at andre indser vigtigheden i at tage initiativ, og som finder personlig tilfredsstillelse i at sætte noget i gang. Det er ikke blot beboere i området, som kan karakteriseres på denne måde. Disse to idealtyper findes også blandt politikerne og embedsmændene, som i princippet alle bør tilhøre type to.

Vi har således oplevet en klar forskel mellem borgere (inkl. politikere og embedsmænd), som er i stand til at udtale en vision og gøre sig nogle tanker om deres rolle i forhold til effektueringen af denne vision, og borgere, som vælger en mere fatalistisk og ansvarsfri holdning. På baggrund af interviewene har det også været muligt at opstille en typologi af værdierne i området. Her er der tale om fire idealtyper som vi her kun kan sige meget lidt om:

Pragmatikerens devise er, at kan man ikke opnå et resultat med det ene middel, må man gribe til andre. *Romantikerens* har en klar tildens til at idyllisere livet på landet. For *puritaneren* lader sig ikke imponere af eksperters udsagn i det han stoler mere på nedarvede principper. Mål skal være klare og entydige. Det kendte og det simple er at foretrække. *Terapeuten* søger det overraskende, det fremmede og det tvetydige og ønsker at have en mangfoldighed af aktiviteter, at vælge imellem.

Vigtigst er det, at vi har konstateret at disse forskelle og disse temaer er så godt som ignoreret i bestræbelserne for at få styr på udviklingen. Man vil kunne have langt mere styr på udviklingen i landdistrikterne, såfremt forvaltningerne og borgerne var bedre til at beskæftige sig med visioner og roller, og dermed værdier og netværker.

Strategisk set er det vigtigt at styrke sammenholdet, gøre visionerne klare og skabe rollebevidsthed. Der bør bruges mere energi og flere ressourcer på at få præciseret de visioner, man har for det specifikke område, man vil sikre udviklingen af. De mennesker, som kan vise initiativ, skal identificeres og sættes i forbindelse med hinanden, så der opnås en synergieffekt. Der skal oprettes et forum, hvor visionerne kan spredes og findes yderligere aktører til at støtte og effektuere dem. Ved hjælp af informationer og diskussioner skal opfattelserne justeres, så det er bedre tilpasset nutidens faktiske muligheder og vilkår. Fokus skal flyttes fra traditionelle beskæftigelsesaktiviteter og forældede problemer. De forestillinger, vi har mødt hos borgerne og i forvaltningerne, hører oftest fortiden til. De tager ikke hensyn til samfundsudviklingen og forandringerne i væremåder og karakterer.

Det er ikke nødvendigvis traditionelle arbejdspladser, der vil kunne sikre den ønskede udvikling, og det er ikke sikkert, at lukningen af de lokale indkøbssteder har de frygtede konsekvenser. Vigtigst er indkomstgrundlaget og bopælsfastholdelsen, og begge dele opnås ved gode levevilkår. Således er kvaliteten af skolevæsenet, børnepasningsordningerne, kommunal service i almindelighed, naborelationer, naturoplevelser m.m. langt vigtigere end lokale indkøb og traditionelle arbejdspladser. Ikke at det ikke er nødvendigt med arbejdspladser, men disse spredes over et større geografisk område end tidligere, ligesom fritids- og indkøbsaktiviteter gør det. I en tid, hvor mange kommuner forsøger at tiltrække beboere og virksomheder til netop deres område, er kvaliteten af områdets image altafgørende. Rygtes det, at det pågældende område rummer gode oplevelser, god service, engagerede mennesker, organiseret i velfungerende netværker af såvel offentlig som privat karakter, bliver det til en klar konkurrencefordel. Derfor kan strategien for udviklingen af landdistriktet ikke kun handle om kommunikation udadtil,

men også om kommunikation indadtil. Alt ekstern kommunikation skal bygge på en velfungerede intern kommunikation. Der findes ikke noget værre end påstande bragt i offentligheden, som ikke har hold i virkeligheden. Hvad nytter det at påstå, at der her er de rigtige kvalifikationer, den bedste service, kreativitet og sammenhold, hvis det ikke passer? Et positivt image skal bygge på effektiv ledelse og samarbejde, dynamiske forhold og personligt engagement. Der er i det område, vi har undersøgt, masser af kvaliteter inden for disse felter, som ikke er fuldt udnyttet. Det gælder nok mange andre steder i landet.

I stedet for en alt for ofte anvendt strategi gående ud på at tilbyde billige grunde eller støtteordninger til virksomheder, kunne man overveje, hvorledes man bedre kunne samle kræfterne for en fælles indsats på en spændende måde for alle parter. Der er i landområder et stort engagement rettet mod det fælles. Det udformes i organisering af aktiviteter, som kan tiltrække opmærksomhed på landdistriktet, samle borgerne omkring fritidsaktiviteter samt bekæmpe nogle af de negative tendenser, som man har identificeret. Dette engagement kunne bruges mere målrettet, såfremt visionen og rollerne var bedre defineret, ligesom det kunne anvendes mere direkte til sikring af indtægter og relationer for landdistriktet. Bedre kommunikation og bedre ledelse er nøgleordene her som så mange andre steder.